

Warszawa, 18 czerwca 2026

APEL O POZOSTAWIENIE JEDNORAZOWYCH BUTELEK SZKLANYCH POZA SYSTEMEM KAUCYJNYM

W kontekście projektowania skutecznego i zrównoważonego systemu gospodarowania odpadami opakowaniowymi, kluczowe znaczenie ma wybór rozwiązań, które zapewniają wysokie poziomy recyklingu przy jednoczesnej efektywności kosztowej i środowiskowej. W niniejszym materiale przedstawiamy argumenty przemawiające za pozostawieniem jednorazowych butelek szklanych poza systemem kaucyjnym oraz dalszym rozwojem sprawdzonych, gminnych modeli selektywnej zbiórki. Analiza uwzględnia doświadczenia międzynarodowe, uwarunkowania krajowe oraz wpływ różnych rozwiązań na konsumentów, handel, samorządy, branżę odpadową i środowisko

Rozwój recyklingu szkła - pojemniki w gminach, a nie sklepy

System kaucyjny obejmujący jednorazowe butelki szklane należy do najdroższych rozwiązań, a jednocześnie przynosi ograniczone efekty w zwiększaniu poziomu odzysku w skali kraju. Znacznie większą skuteczność zapewniają lokalne modele zbiórki organizowane przez gminy, współfinansowane w ramach właściwie zaprojektowanego systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP). Takie podejście umożliwia zebranie nawet ponad 90 % opakowań szklanych, co znajduje potwierdzenie w doświadczeniach wielu państw europejskich. Obowiązujący w Polsce cel recyklingu na poziomie 75% w praktyce oznacza konieczność osiągnięcia właśnie tak wysokiego poziomu selektywnej zbiórki. Dodatkowym atutem szkła jest brak istotnych ograniczeń w wykorzystaniu stłuczki pochodzącej z selektywnej zbiórki – w odróżnieniu od niektórych innych materiałów może ona być bez przeszkód ponownie używana do produkcji opakowań przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Sklepy nie są w stanie zebrać ponad pół miliona ton butelek

Objęcie jednorazowych butelek szklanych systemem kaucyjnym wiązałoby się z nałożeniem na handel detaliczny obowiązku zebrania łącznie ponad pół miliona ton odpadów rocznie. W ocenie sygnatariuszy niniejszego pisma, tak wysoki poziom zbiórki byłby niezwykle trudny do osiągnięcia w praktyce, zarówno ze względów logistycznych, jak i organizacyjnych. Sklepy nie dysponują odpowiednią przestrzenią magazynową, ani infrastrukturą pozwalającą na efektywne przyjmowanie, przechowywanie i przekazywanie tak dużych wolumenów szkła, szczególnie w mniejszych placówkach. Oznaczałoby to również znaczące obciążenie operacyjne dla handlu, bez gwarancji osiągnięcia zakładanych poziomów zbiórki.

Zagrożenie ekonomiczne i obciążenie dla sklepów

Włączenie jednorazowych opakowań szklanych do systemu kaucyjnego oznaczałoby dla tysięcy placówek handlowych konieczność poniesienia znaczących nakładów inwestycyjnych na dostosowanie infrastruktury. Dotyczy to zwłaszcza małych sklepów, dla których obsługa szkła – bardziej wymagającego pod względem magazynowania i transportu, niż plastik czy metal – stanowi szczególne wyzwanie. W praktyce część z nich mogłaby nie udźwignąć tych kosztów i zostać zmuszona do zakończenia działalności. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że faktyczny ciężar funkcjonowania systemu kaucyjnego spoczywa głównie na handlu detalicznym. Już obecnie wdrożenie przyniosło wyższe koszty niż pierwotnie zakładano, a przy obecnej skali obciążeń mniejsze placówki notują straty sięgające nawet 2 000–2 500 zł miesięcznie. Dalsze rozszerzanie systemu oznaczałoby kolejne wydatki, które w największym stopniu dotknęłyby sektor małych i średnich przedsiębiorstw, funkcjonujących już dziś w warunkach silnej konkurencji. Warto przy tym zauważyć, że w ciągu ostatniej dekady liczba niewielkich sklepów detalicznych w Polsce zmniejszyła się o blisko 25 tysięcy. Nieprzemysłane decyzje regulacyjne mogą znacząco przyspieszyć ten niekorzystny trend.

Odpady szklane niosą ze sobą dodatkowe zagrożenie BHP, gdyż szkło ma wysoką tendencję do tłuczenia się, a co za tym idzie może powodować skaleczenia u osób obsługujących ten typ odpadu. Potłuczone i brudne szkło w okresie letnim będzie przyciągać owady, które są zagrożeniem nie tylko dla pracowników sklepów, ale także dla klientów.

Zagrożenie utratą dochodów – szkło jako cenny surowiec dla systemów gminnych

Obecnie selektywna zbiórka szkła realizowana przez gminy stanowi istotne źródło przychodów dla przedsiębiorstw z sektora gospodarki odpadami. Pozyskany surowiec trafia do recykerów, a jego sprzedaż zasila budżety firm odpowiedzialnych za odbiór i zagospodarowanie odpadów, częściowo kompensując koszty funkcjonowania całego systemu. Ewentualne przekierowanie strumienia jednorazowych opakowań szklanych do systemu kaucyjnego oznaczałoby znaczące ograniczenie dostępności tego surowca w modelu gminnym. W konsekwencji branża odpadowa mogłaby utracić przychody szacowane na kilkaset milionów złotych rocznie. Byłby to kolejny istotny ubytek finansowy, po wcześniejszym wyłączeniu z systemów komunalnych najbardziej wartościowych frakcji, takich jak butelki PET i puszki metalowe. Zmniejszenie wpływów z tytułu sprzedaży surowców wtórnych przełożyłoby się bezpośrednio na wzrost kosztów funkcjonowania systemów gminnych, a tym samym na wyższe opłaty ponoszone przez mieszkańców. Ograniczenie stabilnych źródeł finansowania mogłoby również utrudnić dalszy rozwój infrastruktury selektywnej zbiórki oraz inwestycje w poprawę jakości recyklingu.

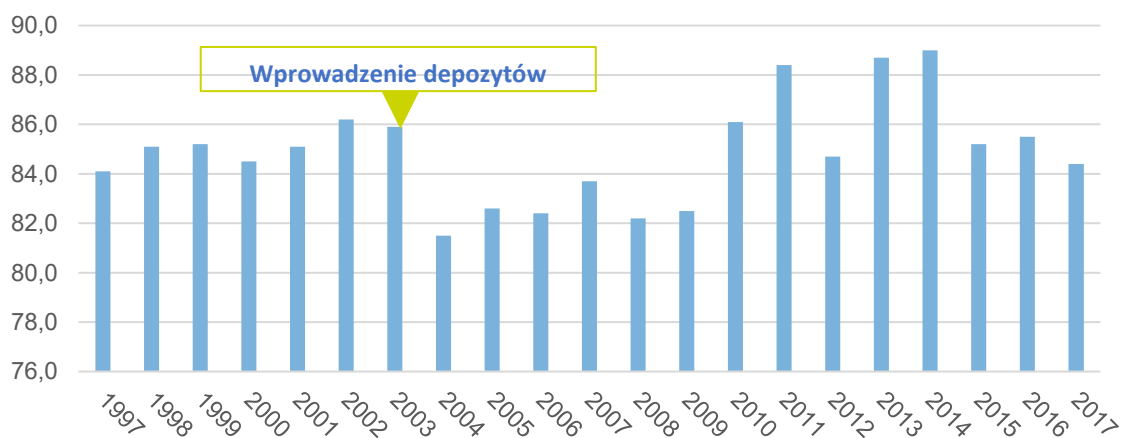
Ubytek ten zostałby najpewniej zrekomensowany podwyżką opłat za wywóz odpadów dla gospodarstw domowych, tak jak miało to miejsce po wprowadzeniu systemu kaucyjnego w obecnej formie.

Obowiązkowe kaucjonowanie zagrożeniem dla realizacji celu recyklingu na 2030 r.

Włączenie jednorazowych butelek szklanych do systemu kaucyjnego w okresie poprzedzającym rok 2030 może istotnie utrudnić osiągnięcie unijnego celu recyklingowego, który Polska ma obowiązek zrealizować. Zmiana systemowa o takiej skali, wdrażana w krótkim horyzoncie czasowym, wiązałaby się z dużym ryzykiem zaburzenia dotychczas funkcjonujących strumieni zbiórki oraz destabilizacją wyników recyklingu.

Doświadczenia innych państw wskazują, że efekty takich rozwiązań nie są jednoznacznie pozytywne. W Niemczech, po wprowadzeniu obowiązkowego systemu kaucyjnego dla części opakowań szklanych, przez kolejne siedem lat odnotowywano spadek poziomu recyklingu, w przeciwieństwie do wzrostowego trendu obserwowanego w poprzednim okresie.

Również dane z innych rozwiniętych gospodarek pokazują, że rozszerzanie systemów kaucyjnych na szkło nie zawsze prowadzi do poprawy rezultatów – często wiąże się z kilkuletnią stagnacją, a nawet obniżeniem łącznego poziomu odzysku tego surowca. Wskazuje to, że osiągnięcie ambitnych celów na 2030 r. może wymagać raczej optymalizacji istniejących systemów gminnych niż ich zasadniczej przebudowy.

Poziom recyklingu szkła w Niemczech; źródło Eurostat/ FEVE (www.feve.org)

Niekorzystny koszt i ślad węglowy systemów depozytowych w porównaniu z modelami gminnymi

Raport Deloitte Advisory z stycznia 2023 r. przedstawia analizę różnych wariantów zbiórki jednorazowych opakowań szklanych, uwzględniając ich skutki społeczne, ekonomiczne oraz środowiskowe w warunkach krajowych. Wskazuje on zarówno korzyści, jak

i ograniczenia poszczególnych rozwiązań. Z przeprowadzonych badań wynika, że rozwijanie selektywnej zbiórki szkła w oparciu o system pojemnikowy wspierany mechanizmem ROP może przynieść wyraźne korzyści w porównaniu z alternatywami. W szczególności możliwe jest ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko o około 11,9% oraz zmniejszenie kosztów operacyjnych o 13,6% względem obecnie funkcjonującego modelu pojemnikowo-workowego. Wyniki te pokazują, że optymalizacja i dalsze wzmacnianie systemów gminnych jest bardziej efektywnym kierunkiem, niż wdrażanie bardziej kosztownych i organizacyjnie złożonych mechanizmów depozytowych w odniesieniu do szkła jednorazowego.

Efektywność środowiskowa

- Ślad środowiskowy modelu, w którym jednorazowe butelki szklane są zbierane w systemie gminnym rozszerzonym o dodatkowe pojemniki (scenariusz nr. 2 przedstawiony w załączonych analizach), jest niższy niż w przypadku objęcia ich systemem kaucyjnym (scenariusz nr. 3).
- Rozwój i dalsze upowszechnianie gminnych systemów pojemnikowych umożliwi optymalizację całego łańcucha zbiórki, transportu i przetwarzania szkła, co przekłada się na redukcję emisji oraz bardziej efektywne wykorzystanie zasobów w skali kraju.

Efektywność ekonomiczna

- Rozwój gminnych systemów pojemnikowych pozwala nie tylko poprawić skuteczność zbiórki, ale także zoptymalizować koszty funkcjonowania całego systemu gospodarowania szkłem w Polsce.
- W porównaniu z tym podejściem system kaucyjny generuje wyższe koszty – zarówno inwestycyjne, jak i operacyjne – niż model uzupełniony o dodatkowe pojemniki przydomowe oraz infrastrukturę w przestrzeni publicznej.

W naszej ocenie specyfika polskiego systemu kaucyjnego, w tym przewidywana wielość operatorów, może dodatkowo zwiększać jego kosztowność oraz ślad środowiskowy, przekraczając poziomy wskazane w analizach.

Link do raportu Deloitte Advisory: [Wyniki analiz dotyczących zasadności wprowadzenia systemu kaucyjnego dla jednorazowych butelek szklanych w Polsce](#)

Wnioski te znajdują potwierdzenie w badaniach międzynarodowych. Analogiczna analiza przeprowadzona w 2021 r. przez Uniwersytet Techniczny w Lizbonie dla Portugalii wykazała, że system depozytowy może generować nawet dwu- lub trzykrotnie wyższy ślad węglowy w porównaniu z rozwiązaniami opartymi na selektywnej zbiórce. Z kolei raport Valpak Consulting przygotowany dla British Glass (grudzień 2021 r.) wskazuje, że objęcie opakowań jednorazowych systemem kaucji skutkowałoby wzrostem śladu węglowego co najmniej o 11% względem rozwoju lokalnych systemów selektywnego zbierania.

Wnioski płynące z tych analiz wzmacniają argument, że bardziej racjonalnym kierunkiem jest dalsze rozwijanie i usprawnianie systemów gminnych, zamiast wdrażania bardziej kosztownych i złożonych mechanizmów depozytowych.

Depozyt dla opakowań jednorazowych nie wspiera systemu opakowań zwrotnych

Polski sektor produkcji opakowań szklanych należy do największych w Europie i od lat rozwija systemy wielokrotnego użytku, w tym butelki zwrotne o standardowych parametrach, dostępne dla szerokiego grona producentów. Dane europejskiej federacji branżowej FEVE wskazują, że nie istnieje pozytywna zależność pomiędzy wprowadzeniem obowiązkowego systemu kaucyjnego dla jednorazowych butelek szklanych a wzrostem udziału opakowań zwrotnych w rynku. Innymi słowy, rozszerzanie depozytu na opakowania jednorazowe nie przekłada się na wzmocnienie modelu wielokrotnego użycia. Co więcej, doświadczenia niektórych państw pokazują tendencję odwrotną. Spośród sześciu krajów, w których oba typy opakowań – jednorazowe i zwrotne – objęte są systemem kaucyjnym, dwa odnotowały szczególnie wyraźny spadek udziału butelek wielokrotnego użytku w rynku w latach 2007–2020:

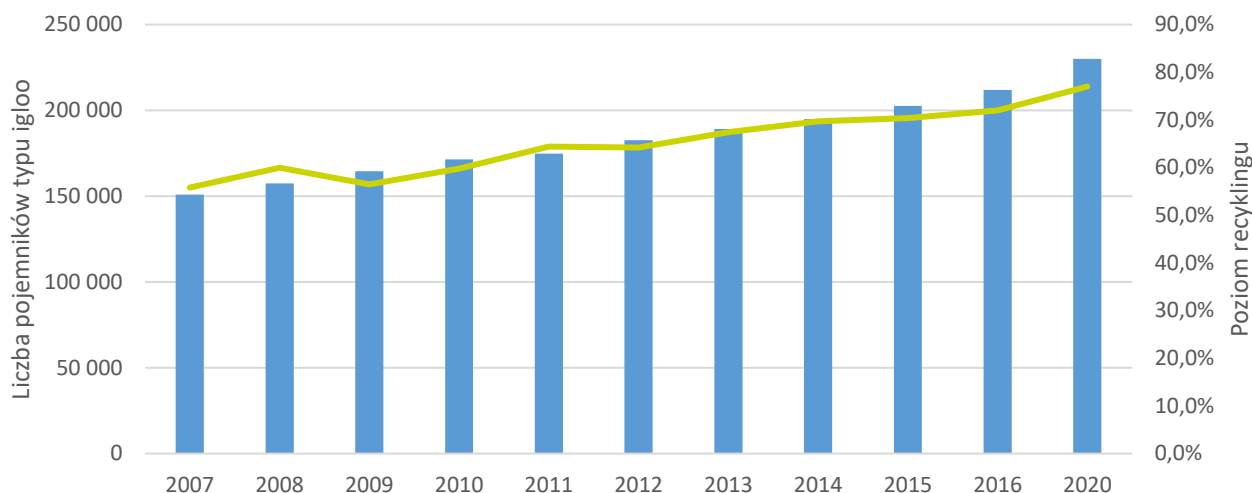
- w Finlandii spadek wyniósł 45%,
- w Danii osiągnął 44%.

Wyniki te potwierdzają, że równoległe objęcie obu kategorii opakowań systemem depozytowym może osłabiać konkurencyjność modeli zwrotnych, zamiast je wspierać.

Możliwość stopniowej rozbudowy systemów gminnych

W przeciwieństwie do rozwiązań opartych na kaucjonowaniu opakowań jednorazowych, systemy pojemnikowe funkcjonujące na poziomie gminnym umożliwiają elastyczne, długofalowe inwestycje w rozwój infrastruktury zbiórki. Stopniowe zwiększanie liczby pojemników oraz ich lepsze rozmieszczenie pozwala systematycznie poprawiać dostępność dla mieszkańców i podnosić poziom recyklingu. Zależność tę dobrze ilustruje przykład Hiszpanii, gdzie wraz ze wzrostem liczby pojemników przeznaczonych do zbiórki szkła (oznaczonych kolorem niebieskim) obserwowano równoległy wzrost poziomu recyklingu (kolor zielony).

Źródło: Oakdene Hollins dla FEVE (Europejskiej Federacji Opakowań Szklanych), na podstawie danych Ecovidrio.

Jakość stłuczki a system kaucyjny

Poprawa jakości zebranego szkła w systemach depozytowych jest znacznie mniej wyraźna, niż w przypadku innych materiałów, takich jak tworzywa sztuczne. Uzyskiwana stłuczka szklana nadal zawiera frakcje problematyczne – w szczególności większy udział najdrobniejszych cząstek, które są trudniejsze do ponownego przetworzenia. Wynika to m.in. z procesów mechanicznych, takich jak kruszenie, czy cięcie butelek podczas zbiórki i logistyki. Dodatkowym wyzwaniem są rozwiązania stosowane w celu ograniczenia nadużyć w systemach kaucyjnych. W praktyce oznacza to wykorzystywanie bardziej trwałych, mocno przylegających etykiet na butelkach objętych depozytem. Choć poprawiają one bezpieczeństwo systemu, jednocześnie utrudniają proces recyklingu, zwiększając straty materiałowe podczas oczyszczania stłuczki – w skrajnych przypadkach mogące sięgać nawet 30%. W efekcie korzyści jakościowe wynikające z wprowadzenia systemu kaucyjnego dla jednorazowych opakowań szklanych pozostają ograniczone, a proces przetwarzania może być bardziej wymagający technologicznie i kosztowny.

PODSUMOWANIE

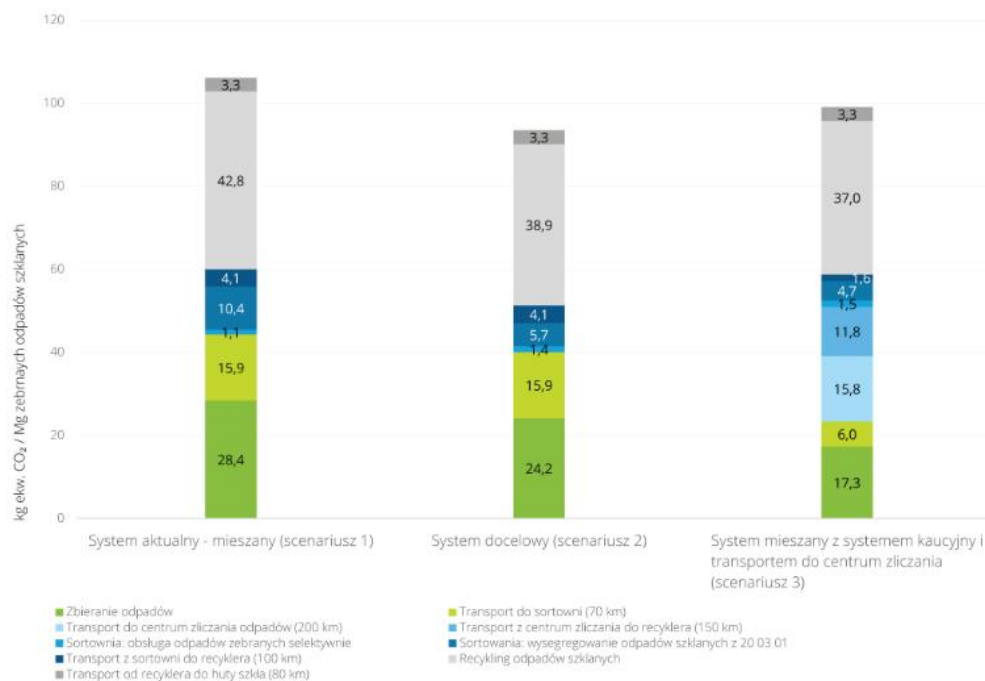
Przedstawione argumenty wskazują, że pozostawienie jednorazowych butelek szklanych poza systemem kaucyjnym jest rozwiązaniem bardziej efektywnym zarówno środowiskowo, jak i ekonomicznie. Rozwój gminnych systemów zbiórki, wspieranych przez ROP, pozwala osiągać wysokie poziomy recyklingu przy niższych kosztach i mniejszym śladzie węglowym. Jednocześnie włączenie szkła do systemu kaucyjnego wiązałoby się z istotnymi wyzwaniami logistycznymi, dodatkowymi obciążeniami dla handlu oraz ryzykiem destabilizacji rynku i systemów komunalnych. Doświadczenia międzynarodowe potwierdzają, że optymalizacja istniejących rozwiązań lokalnych stanowi bardziej racjonalny kierunek niż ich zastępowanie kosztownymi i złożonymi mechanizmami depozytowymi.

Wykresy prezentujące scenariusze raportu Deloitte Advisory:

Wyniki analiz dotyczących zasadności wprowadzenia systemu kaucyjnego dla jednorazowych butelek szklanych w Polsce

Koszty środowiskowe – scenariusze systemów zbierania

Koszty ekonomiczne – scenariusze systemów zbierania

